

TITOL: "LA DIMENSIÓ ÈTICA EN L'ACCIÓ COMUNITÀRIA"

DIA: 19 de maig de 2017

LLOC: Centre Cívic Besòs.

Facilitadores: Alex Vial - Antonio Prado

1.Objectius de l'Activitat

- Identificar la dimensió ètica en el document "Marc Conceptual, Estratègic i Operatiu de la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària" de l'Ajuntament de Barcelona.
- Percepcions i valoracions sobre l'ètica pels i les professionals.
- Presència de l'ètica en la praxi de la Política Pública per a l'acció comunitària.

2. Qui va participar?

Comptem amb la inscripció de 14 persones i la participació de 8.

Entre les 8 persones assistents al taller es trobaven: funcionaris de l'Ajuntament, directors d'organitzacions socials i professionals que treballen en temes relacionats amb l'Acció Comunitària.

3, Metodologia de l'activitat:

Es va reunir al grup de persones participants i, en un primer moment, presentem la temàtica: "Desafiaments de l'ètica en Política Pública per a l'acció comunitària". Formem 2 grups per analitzar el document: "Marc Conceptual, Estratègic i Operatiu de la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària" de l'Ajuntament de Barcelona.

En aquest document, basats en les categories analítiques de l'ètica per a l'acció comunitària, es van extreure continguts que identifiquen aquest aspecte. Posterior a això es va realitzar una plenària en la qual es va discutir sobre la presència de la dimensió ètica en aquest document i el rol que complim els i les professionals en l'acció comunitària.

4.Convocatòria:

L'Organització Etcèteres a través de la plataforma d'Energies Comunitàries, considerada un procés viu per generar, transformar i multiplicar la mobilització de les iniciatives de l'acció comunitària a Barcelona, va organitzar un esdeveniment en el qual es van realitzar diverses activitats per enfortir, analitzar, exposar i discutir sobre diferents temàtiques relacionades al tema comunitari, entre aquestes activitats es va donar el debat "LA DIMENSIÓ ÈTICA EN L'ACCIÓ COMUNITÀRIA". La convocatòria va estar a càrrec del comitè organitzador de la trobada, els qui van aportar amb la difusió de l'espai, la inscripció i la comunicació a diferents actors de la ciutat de Barcelona.

Al moment de la convocatòria vam tenir algunes dificultats, ja que l'aula designada per a l'execució del debat va canviar i els horaris de l'activitat també. L'activitat requeria un major temps del qual s'havia destinat i col·locat a la pàgina d'internet per a les inscripcions. Aquesta dificultat va generar una mica de confusió entre les persones inscrites, les quals ens van comentar les dificultats que van tenir per quadrar el canvi d'horari amb les seves planificacions i que possiblement altres persones no van poder organitzar les seves agendes per assistir. De tota manera vam tenir una convocatòria acceptable i les persones que van assistir es van mostrar molt interessats pel debat i el diàleg va ser fluid durant tota la trobada.

D'altra banda l'organització va ser molt coherent, a tot moment se'ns va informar de totes les accions que es realitzaven per a l'èxit de l'activitat, el suport amb els materials necessaris va ser l'adequat i excepte la dificultat esmentada anteriorment, crec que la convocatòria al debat i tota l'organització de l'activitat va estar coordinada i ben elaborada.

DESENVOLUPAMENT DEL DEBAT:

ACTIVITAT	DESCRIPCIÓ	OBSERVACIONS
Benvinguda - Presentació	Es va iniciar amb una breu presentació de les facilitadores donant a conèixer els objectius de la jornada. Continuem amb una dinàmica de paraules que va tenir per objectiu introduir la reflexió i la pregunta de l'esdeveniment: Quin rol jugo jo en l'exercici ètic de la política pública per a	La dinàmica d'inici ens va permetre trencar el gel i acostar-nos una mica més als participants del debat. A través del joc de paraules, aconseguim que el debat iniciï qüestionant-nos el rol professional i enfocant-nos en l'autocrítica de les nostres accions en el camp. Què

	l'acció comunitària?	fem?, Com ho fem?, Perquè ho fem?, i De quina manera confrontem la nostra forma d'arribar a la comunitat? I el desenvolupament de polítiques sostenibles per a l'acció comunitària.
Ponències Conceptuals	Es va presentar el marc conceptual dels dos principals conceptes a desenvolupar: acció comunitària i ètica. Es van abordar els seus abastos i el rol que juga en la política pública.	Al moment de presentar el marc conceptual, els i les participants van ser debatent cadascun dels conceptes, l'espai va ser molt participatiu i a vegades havíem de detenir els debats per continuar analitzant altres conceptes, és per això que el temps destinat per a aquesta activitat es va estendre més de l'esperat. D'una o una altra manera i malgrat el desfasament en el cronograma, l'espai va permetre reafirmar i qüestionar el marc conceptual i marcar el rumb per a l'anàlisi del següent bloc.
Dinàmica de grups	Es van crear dos grups, amb els quals es va treballar una dinàmica de treball en equip i es va realitzar una anàlisi de l'engegada de la tasca.	L'interès d'aquesta activitat era confrontar als participants amb una activitat pràctica de treball en equip, posar-los a prova, i que siguin ells els qui avaluïn el seu treball i identifiquin les competències necessàries per realitzar una activitat concreta en grup i sota pressió. Aquest espai ens va permetre entrar en l'anàlisi del document "Marc Conceptual,

		<p>Estratègic i Operatiu de la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària" tenint en compte les dificultats de treballar amb la diversitat d'idees, de rols, d'enfocaments i de formes de fer una mateixa activitat, ja que en l'exercici es van plantejar dificultats de consens que van donar motiu a l'anàlisi de nous conceptes relacionats a competències necessàries per aconseguir objectius comuns.</p>
Taules de Treball	<p>Se'ls va demanar als grups que identifiquessin conceptes clau, relacionats a l'ètica en l'acció comunitària en el document "Marc Conceptual, Estratègic i Operatiu de la Direcció de Serveis d'Acció Comunitària"</p>	<p>En aquest punt ja entrem a l'anàlisi concreta de la dimensió ètica per a l'acció comunitària, se'ls va demanar als grups que analitzessin el document identificant paraules, frases, idees, enunciats i postures afins als conceptes de confidencialitat, transparència, participació, respecte i fidelitat. En aquest tema vam ser molt concrets i cada grup es va enfocar en aquests 5 conceptes</p>
Presentació de grups i exposició de resultats	<p>En plenària discutim sobre el treball realitzat pels grups i es va obrir el debat en relació a la temàtica i al document treballat, tancant l'espai amb la resposta de cada participant en la pregunta que obertura el debat Quin rol jugo jo en l'exercici ètic de la política</p>	<p>Es va mantenir un moment de debat en el qual es van exposar els conceptes analitzats en el treball grupal, es van plantejar les idees recollides en plenària i es va debatre sobre la concepció de l'ètica en el document analitzat.</p>

	pública per a l'acció comunitària?	
Dinàmica de tancament	No vam tenir temps per realitzar aquesta dinàmica	A causa de la falta de temps per realitzar la dinàmica de tancament, li demanem a cadascun dels participants del debat que defineixi, en una frase, el rol que compleixen els professionals en l'exercici ètic de la política pública per a l'acció comunitària. Amb aquestes respostes i un breu resum gràfic, que vincula cada concepte treballat a la primícia de l'ètica en l'acció comunitària, tanquem el debat agraint la participació de tots i totes les presents a la sala.

ANÀLISI I RESULTATS

ACCIÓ COMUNITÀRIA

Al debat inicial, generat a través de l'exposició de conceptes claus, es va treballar amb el tema de l'acció comunitària i una de les primeres aportacions va ser la diferenciació dels tres enfocaments per a l'acció, els quals s'exposen a continuació:

- El treball amb la comunitat:

Segons els participants del debat, es refereix a la participació de la comunitat en el procés i a la planificació conjunta amb la mateixa per a la realització de qualsevol activitat.

- El treball en la comunitat:

Segons els participants del debat es refereix, a estar en la comunitat més que treballar amb l'organització comunitària.

- El treball per a la comunitat:

Segons els participants del debat es refereix, al fet que la comunitat apareix com a subjecte receptor de les accions a implementar-se i no participa en la presa de decisions.

Esmenten que, depenent de l'enfocament, l'impacte és diferent i la relació amb la comunitat varia, ja que les dades que sorgeixen de la intervenció tindran un matís corresponent a la forma d'intervenció i a l'enfocament amb la qual es realitzi.

En el que vam estar d'acord tots els presents, és que la dimensió ètica considera la intervenció com un procés que ha d'afavorir les condicions de l'entorn, potenciant els recursos existents i desenvolupant sistemes cooperatius amb la participació de la comunitat, enfortint processos comunitaris sostenibles que permetin a la comunitat apropiar-se del seu context i acte de gestionar-se. Una intervenció que tingui el component ètic present ha de realitzar-se amb la visió del primer enfocament esmentat (Amb). Això no vol dir que existeixin moments en els quals, enfocaments de participació comunitària més passius, no hagin de ser aplicats, és a dir els dos enfocaments esmentats en paràgrafs anteriors (En – Per a). Cada enfocament dependrà del tipus d'apropament i del resultat que es busqui amb la intervenció i també de les condicions en les quals es trobi la comunitat, un procés d'intervenció que es realitzi amb els enfocaments (En – Per a), per ser ètic ha de comptar amb l'aprovació de la comunitat, la seva prèvia socialització i transparència pel que fa a l'ús que se li ha de donar a la informació recollida i els beneficis que es generessin del procés, que poden o no ser per a la comunitat o per a un altre ens interventor. El

tema està a ser transparents amb el que es requereix i comunicar-ho de manera clara i concreta, respectant la posició comunitària.

Això dóna peu per introduir els dos primers tòpics que ha de tenir una intervenció ètica:

- Bon ús de la informació (Confidencialitat)
- Claredat en la intervenció (Transparència)

Posterior a l'exposició de conceptes clau, es va debatre la intervenció comunitària i com aquesta ha de validar-se en l'experiència, ser documentada i criticada a través de la participació, acompanyar a la comunitat en l'organització d'espais acte reflexius, i articular la resolució de conflictes que aclareixin la intervenció.

Per a un dels participants del debat, era important ressaltar el següent:

"S'han de provocar moments d'acte reflexió perquè tots puguin dir el que volem, on estem i on volem estar, això és l'element fonamental de l'acció comunitària" (Professional assistent a debat Energies Comunitàries).

Això ens dóna motiu a un altre element important per a l'anàlisi de l'ètica en l'acció comunitària:

- Objectius comuns (Coherència – Bé Comú)
- Respecte a l'altre, a la seva integració i a la seva forma d'organitzar-se (Participació)

ÈTICA PER A L'ACCIÓ COMUNITÀRIA

Pel que fa a l'ètica per a l'acció comunitària, al debat es va considerar tres formes d'abordatge:

- Conceptualització de la dimensió ètica per a l'Acció comunitària

Segons els participants del debat, la dimensió ètica per a l'Acció Comunitària, té a veure amb la forma d'arribar, és a dir, la forma en la qual es dóna un ordre que ens permet treballar junts; és el respecte per l'altre i com s'interactua, interpreta, escolta i treballa amb la gent, promovent la reflexió permanent de la intervenció.

- Valoració de la dimensió ètica en la praxi

Segons els participants del debat, els resultats estan relacionats amb la claredat metodològica que ha de tenir un professional al moment d'intervenir, és a dir, que s'ha de conèixer molt bé la teoria i construir respostes adequades amb el col·lectiu,

respectant els principis locals d'organització i la seva diversitat cultural, promovent la mediació de conflictes que generin respostes adequades als interessos que aporten al desenvolupament local, no imposant una visió i deixant de costat els assoliments aconseguits per la mateixa comunitat. Cal valorar les pràctiques de la comunitat per més precàries que ens semblin des del camp teòric conceptual.

Un dels professionals ens comenta que la intervenció ètica en la praxi:

"es va estructurant mentre jo em permeti aprendre de l'altre, mentre no tingui aquesta visió del científic o del *sabelotodo*".

Un altre professional corrobora aquesta visió dient que:

"l'ètica en comunitària el que busca és com es configura la relació amb l'altre".

- Valoració de la dimensió ètica en l'Administració pública

No existeixen processos de reflexió sobre l'acció que es promou des d'una posició de poder, mostrant-se escasses condicions reals que permetin aprofundir en les activitats realitzades des de l'Administració. Cadascuna de les àrees defensa el seu punt de vista apartant-se d'una intervenció cada vegada més ordenada i global, en la qual es defineix un model que promou la integració de tots els actors.

Un dels participants ens comenta que:

"la mateixa institució no genera els espais de reflexivitat sobre la seva pròpia ètica".

CONCEPTUALITZACIÓ DE LA DIMENSIÓ ÈTICA EN EL DOCUMENT "MARC CONCEPTUAL, ESTRATÈGIC I OPERATIU DE LA DIRECCIÓ DE SERVEIS D'ACCIÓ COMUNITÀRIA" DE L'AJUNTAMENT DE BARCELONA

Iniciem l'anàlisi recalçant que un document que pretén ser el marc estratègic per a la concepció d'una política pública d'acció comunitària, ha de promoure el bé comú i reduir al màxim les males pràctiques de l'ordre social establert, potenciant l'organització de grups socials que tenen la capacitat de generar espais que resolguin conflictes, re signifiquin l'espai públic i gestionin la conflictivitat.

Per als grups el document conté:

- Una visió política que té a veure amb un poder instituïen, referint-se al rol constructor, és a dir un poder que limita la crítica de l'ordre social preestablert. No obstant això, segons el rol de facilitador, aporta a la creació d'espais de diàleg

perquè es doni la crítica i es renovin processos. No s'aclareix en quina mesura primera cadascun d'aquests rols.

- S'involucra a la ciutadania en la construcció de la política perquè es garanteixi el gaudi de drets a través de la inclusió, la participació i la presa de decisions coordinada entre persones i organitzacions, però no es diu que mecanismes s'utilitzaran per a la participació.
- Es comenta el tema de desenvolupar capacitats entre els membres de la comunitat amb la finalitat de consolidar vincles enfocats en el desenvolupament comunitari. El document presenta, de forma discursiva, l'anhel d'incidir perquè la gent s'adoni que són actors polítics i que poden prendre decisions.
- El document aclareix que s'ha de ser constructius i d'altra banda s'ha de ser facilitadores en el desenvolupament de capacitats creatives, innovadores, socials, vinculants i solidàries.
- Falta claredat en les accions que es preses per a la formació d'una consciència política a l'espai comunitari, on s'incorpori la problematització de les accions realitzades i les seves conseqüències per a la comunitat.
- Veiem una manca d'espais de discussió on es tingui claredat pel que fa a gestió dels conflictes i el compromís de l'administració pública.
- No es manifesta de quina manera es restauraran els vincles entre l'administració pública i les comunitats. Sense aquest espai previ i sense que l'administració demostrï, que són capaces de generar un altre imaginari social, segons els participants, la comunitat no els prendrà seriosament, ja que creuen que l'Administració està en deute amb la comunitat.

Pel que fa als valors presents en una intervenció ètica per a l'acció comunitària el grup respon que són els que s'enuncien a continuació i són rellevants per considerar qualsevol acció ètica:

- CONFIDENCIALITAT
- TRANSPARÈNCIA
- COMPROMÍS
- PARTICIPACIÓ

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS PER ALEX VIAL

En aquest espai es realitza una anàlisi descriptiva i comparativa dels resultats obtinguts al Debat. L'espai ha estat analitzat des de tres components claus, el component Comunitari, l'Ètic i el Polític.

Els resultats obtinguts ens demostren que la visió dels professionals pel que fa al treball comunitari està enfocat a treballar amb l'organització comunitària i no en la comunitat o per a la comunitat, és a dir que el document de política pública hauria d'enfocar la seva acció en processos de participació directa amb els actors. Les altres visions no es deixen de costat però, segons els participants, el rol de l'administració ha de ser més participatiu i incloure, en tots els casos, la visió comunitària i treballar AMB la comunitat. Segons els participants del debat, el treball d'aquest component encara és molt baix, dins del document fa falta major claredat en el procés de participació i senten que, l'administració encara no ho considera important dins del procés d'elaboració inicial, no quedant clar l'enfocament amb el qual es vol treballar.

En relació al component ètic el resultat ens demostra que s'aborda el tema de diferents maneres; és a dir, que si es troba present en el discurs oficial però, si bé s'aborda el tema, no es fa de forma directa. No s'aprofundeixen els valors de confidencialitat, transparència, participació, compromís i respecte a la comunitat, encara que es troben alguns conceptes relacionats i es fa esment a aquests temes de manera implícita, no s'aclareix la seva aplicabilitat en la praxi. Això demostra la necessitat d'incorporar en el procés, d'elaboració de política pública, l'abordatge directe de la dimensió ètica, la seva conceptualització teòrica, la seva aplicabilitat en el context, etc. No es tracta de veure-la com un element que es deriva d'altres circumstàncies de tipus ontològic, metodològic o paradigmàtic, és necessari tractar-los de manera directa i posar el tema en discussió perquè el seu abordatge sigui treballat de manera col·lectiva.

Pel que fa al rol que compleix l'Administració pública, l'haver de ser està molt clar per als participants del debat, la mateixa ha de fonamentar-se en pràctiques que aporten a l'apoderament comunitari i que afavoreixen el desenvolupament de les dinàmiques socials en el context de la intervenció, construint metodologies que posicionin a la comunitat en el context i que generin un canvi en les relacions de poder que es donen en les seves pràctiques quotidianes. Aquestes pràctiques són molt complexes i presenten dificultats molt grans a nivell social i institucional. Una política pública que reguli o gestioni aquesta conflictivitat hauria d'estar més sustentada a les bases i treballar-se conjuntament amb les organitzacions i col·lectius socials.

Pel que s'ha pogut veure al debat, l'enfocament de la dimensió ètica està ben sustentat en el discurs professional, trobem elements molt bé elaborats pel que fa al

com s'ha de procedir en la intervenció comunitària, respectant els principis d'organització, diversitat cultural, promovent la mediació de conflictes, etc. El que no es va visualitzar en l'anàlisi, és la manera en què s'apliquen aquests conceptes en el treball quotidià de cadascun d'aquests professionals, si ben el discurs està molt elaborat, la seva aplicabilitat no és molt clara en la intervenció, això es deu potser als escassos processos de reflexió d'aquest component en les intervencions que es realitzen en el camp. L'insuficient aprofundiment de la temàtica en la pràctica dificulta la implantació d'un model que promogui l'acció comunitària organitzada i que involucri a tants actors com li sigui possible en el context en què intervindrà.

D'altra banda l'enfocament de la política pública s'ha treballat amb l'objectiu d'entendre els elements d'un estat de dret a través de la inclusió, la participació i la presa de decisions coordinada entre persones i organitzacions. No obstant això, fa falta la formació d'una consciència política en les comunitats, com una força de problematització de les condicions sobre les quals s'estructura aquesta política, i segons l'exposat al debat hi ha una manca d'espais de discussió on es tingui claredat pel que fa a la posició de l'Administració pública i de com la mateixa es compromet en l'acció social.

A la meua forma de veure, l'Administració pública, ha de complir amb el rol de constructor en la socialització, debat i anàlisi participativa d'aquest document base. Posar-ho a ordre de tots els actors socials, propiciar trobades en els quals es construeixi reflexió i s'aportin idees que alimentin els conceptes en el mateix elaborats, aquest treball d'impulsar a la comunitat a construir el marc estratègic per a l'acció comunitària, hauria de ser l'inici d'un procés que enforteixi els vincles i restitueixi la confiança entre la comunitat i la institució.

Tant l'ètic com el polític acaben sent aspectes que se sumen a altres factors de la intervenció però que s'han de treballar de manera més directa en la praxi. Aquest document s'hauria de debatre en tots els districtes, a través de taules de discussió i debat que alimentin la proposta. Això sí, amb caràcter crític i constructiu, no la crítica per la crítica, el malestar per la disconformitat, sinó posicions sustentades en accions i propostes reals, amb el component ètic pel mig, en favor de la integració de variables que inclouen l'estudi del cultural, l'històric, l'econòmic, la distribució del poder i de les riqueses, la mediació de conflictes, l'apoderament comunitari i la participació ciutadana.

Des d'aquest enfocament i tancant l'anàlisi amb les possibles respostes donades pels professionals a la pregunta d'inici del debat, es ressalta la importància que té el compromís del professional en l'acció comunitària. La capacitat de generar coneixement, promoure solucions sostenibles i gestionar el conflicte o d'altra banda la capacitat de generar crisi, confusió i fer més complexe cada vegada l'acció.

La resposta que ens han donat els i les professionals presents a la pregunta:

Quin rol jugo jo en l'exercici ètic de la política pública per a l'acció comunitària?

El rol d'un o una professional, està a desenvolupar teoria que parteixi de la pràctica i que incideixi en la transformació de l'acció social, dinamitzant processos participatius amb els col·lectius comunitaris i aportant a l'apoderament dels subjectes enfront de la seva realitat, convertint-los en investigadors que produeixen canvis en el seu entorn. El desafiament més gran és començar a aprendre en el camp, a formar-se en el camp, a fomentar processos que promoguin la recerca i que permetran reafirmar la intervenció i el compromís amb la forma de vida dels subjectes, on es prioritza la pràctica i s'utilitza el coneixement teòric al servei del millorament de la pràctica en si mateixa, com un procés de reflexivitat constant.

Els resultats ens indiquen que hi ha molt treball a fer, des de l'Administració pública i el seu rol de Constructor, per impulsar el treball comunitari i la producció de coneixement a partir d'aquestes experiències. Cal treballar en el tema ètic i aclarir l'enfocament amb el qual s'intervé i també fa falta la creació d'espais de reflexió en els quals es restableixi la confiança i s'enforteixi el vincle per al desenvolupament local.

Enfront de la pregunta alguns participants van respondre:

"Saber que la intervenció en una comunitat és temporal i no per això fer-ho de manera parcial sinó amb compromís i reconeixent les capacitats locals. Perquè un el que facilita és que la comunitat s'apropii d'aquests processos."

Un altre professional ens diu que:

"El paper del professional és més aviat d'intentar construir, no enfront dels lideratges, perquè els lideratges d'alguna manera sempre existeixen, però és com trobar un camí paral·lel de resolució de conflictes o de construcció de propostes participatives".

Un dels professionals ens comenta que:

"L'ètica és tan important perquè és la reflexió permanent de les formes en les quals nosaltres valorem el que fem en la comunitat".

No oblidem que:

"L'espai públic és un espai de fricció,
On la diversitat és un fet.
Gestionar les relacions que es donen
Entre aquestes diverses formes d'existir

És l'objectiu de l'acció comunitària.
Gestionar-les amb un enfocament ètic
És la labor dels i les professionals que intervenen
En el camp de les Ciències Socials"

Alex Vial